

Krisen i Mellanöstern och livsmedelsproduktionens insatsmarknader:

Enkätanalys om gårdarnas ekonomiska beredskap våren 2026

Tidpunkt för datainsamlingen: 30 mars–7 april 2026.

Antal svarande: 1 512 godkända svar.

Målgrupp: Finländska lantbruksföretagare (spridning huvudsakligen via MTK:s och SLC:s kanaler).

Metod: Elektronisk enkätblankett (9 strukturerade frågor och ett öppet svarsfält).

Material: De svarande representerar alla centrala produktionsinriktningar, och fördelningen motsvarar relativt väl Finlands gårdsstruktur, där växtodlings- och mjölkgårdar utgör den största delen. I analysen har korstabellering och korrelationsberäkningar använts för att identifiera skillnader mellan olika storleksklasser och produktionsinriktningar.

1. Övergripande ekonomisk bild och dynamik

De svarandes bedömningar av likviditetens utveckling och möjligheterna att föra över kostnader visar på en kraftig obalans mellan priserna på insatsvaror och producentpriserna.

- **Likviditetsprognos:** 77,4 % av de svarande förutspår att likviditeten försämras under de kommande 6 månaderna. Särskilt anmärkningsvärt är att 30,5 % bedömer att likviditeten försämras betydligt.
- **Förmåga att föra över produktionskostnader till producentpriserna:** Det genomsnittliga värdet för denna förmåga var 1,30 (på en skala 1–4). 67,1 % av de svarande uppgav att de inte alls kan föra över kostnaderna.
- **Korrelationsobservation:** Mellan förmågan att föra över kostnader och likviditetsprognosen observerades en positiv men låg korrelation (0,282). Detta tyder på att inte ens en partiell överföring av kostnader till priserna i den nuvarande kostnadsmiljön räcker för att stabilisera gårdarnas likviditet.

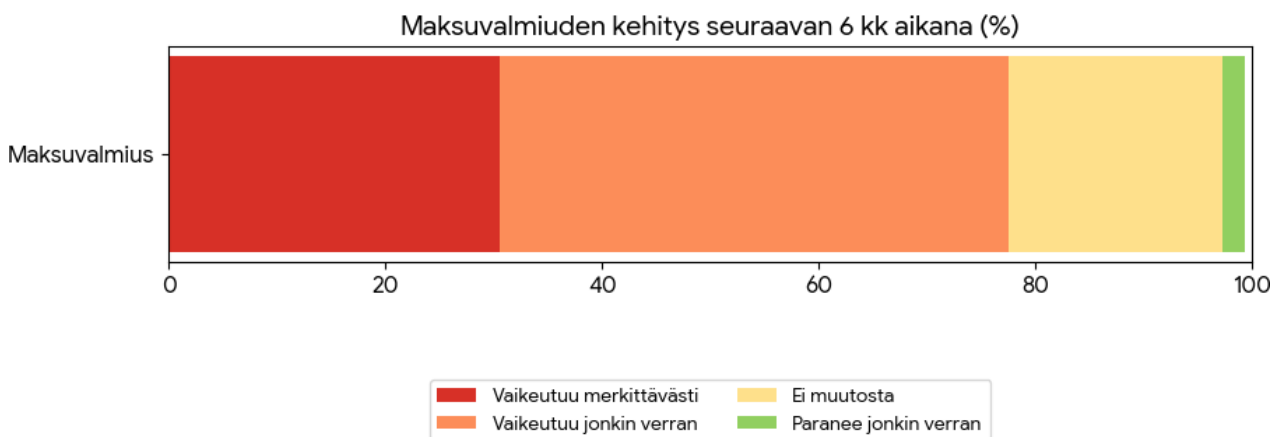

Diagram 1: 77 % av gårdarna förutspår att likviditeten försämras under det kommande halvåret; nästan var tredje gård uppgav att situationen försämras betydligt.

2. Strategier för anskaffning av produktionsinsatser och exponering för marknadsrisk

Gårdarna har försökt skydda sin produktion genom gödselinköp, men beredskapsgraden är betydligt lägre när det gäller bränslen.

Tabell 1: Anskaffningsgrad för olika insatstyper våren 2026, alla gårdar

Insatstyp	Anskaffningsgrad (medeltal, %)	Kommentar
Gödselmedel (vår 2026)	77,3 %	Större delen av vårens behov har redan köpts eller låsts fast.
Gödselmedel (sommar 2026)	67,5 %	Täckningen för sommarsäsongen är fortfarande hög.
Gödselmedel (höst 2026)	45,6 %	Säkerheten för gödsling av höstsådda grödor är under hälften.
Bränslen (år 2026)	38,0 %	Lägsta anskaffningsgrad; stor exponering för prisvariationer.

Statistisk observation: Det finns en stark korrelation mellan gödselinköpen (t.ex. vår jämfört med sommar 0,74), vilket tyder på systematisk framförhållning när det gäller gödsel. Korrelationsnivån mellan bränsleinköp och andra insatser är däremot låg (0,22–0,28), vilket tyder på att bränsleinköp i högre grad görs till spotmarknadspris efter behov. Det är också möjligt att begränsad lagringskapacitet inte möjliggör motsvarande framförhållning.

3. Strukturell sårbarhet: gårdsstorlek och produktionsinriktning

Materialet visar att det ekonomiska trycket ökar i direkt proportion till gårdsstorleken och produktionens intensitet.

3.1. Gårdsstorlekens inverkan (åkerareal)

De allra största gårdarna rapporterar den svagaste likviditeten.

- **Gårdar över 500 ha:** Likviditetsindex 1,60 (alla svarande 1,94). Dessa gårdar hade dessutom endast köpt 22 % av sitt bränslebehov för 2026.
- **Små gårdar (under 30 ha):** Likviditetsindex 2,14. Dessa gårdar har ofta mångsidig verksamhet eller externa inkomstkällor som jämnar ut chocker.

3.2. Skillnader mellan produktionsinriktningar

Animalieproduktionen står i centrum för kostnadstrycket.

- **Svingårdar:** 46,8 % måste förhandla om tilläggsfinansiering. Likviditetsindex 1,70.
- **Mjölkgårdar:** 68,2 % har varit tvungna att skjuta upp investeringar. Förmågan att föra över kostnader till priserna är den lägsta i hela materialet (1,14).
- **Växthusföretag:** 33,3 % rapporterade behov av att förhandla om tilläggsfinansiering, vilket speglar effekten av energiintensiteten.

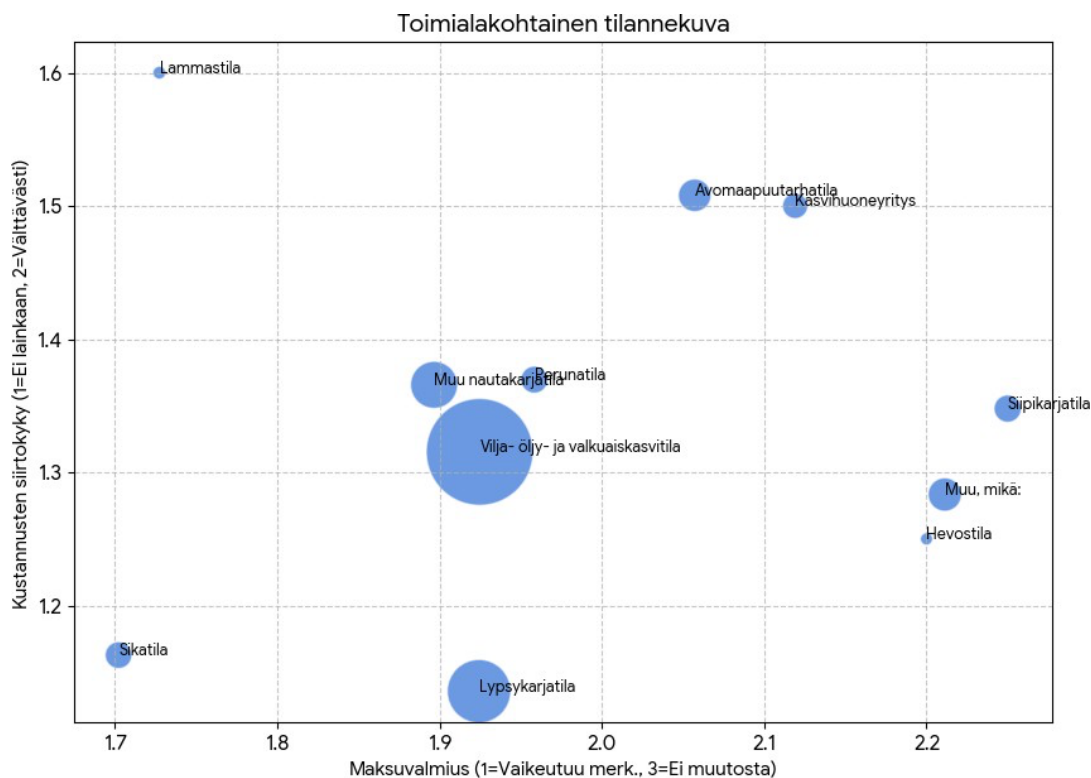

Diagram 2: Jämförelse mellan produktionsinriktningar i fråga om likviditet och förmåga att föra över kostnader; svin- och mjölkgårdar hör till den ekonomiskt mest utmanande gruppen.

4. Operativa anpassningsåtgärder och förändringar i produktionsvolymen

Kostnadsökningen leder till betydande förändringar i produktionsstrukturen. De åtgärder som de svarande uppgett fördelar sig enligt följande:

- **Minskning av användningen av produktionsinsatser:** 60,1 % av de svarande tänker minska gödselmängderna. Detta är vanligast på spannmålgårdar (68,5 %).
- **Odlingssäkerhet och växtval:** 52,8 % minskar andelen försäljningsgrödor och 51,5 % ökar andelen kvävebindande grödor.
- **Minskning av produktionen:** 19,5 % av de svarande planerar att minska den odlade arealen. Bland de största gårdarna (över 500 ha) är denna andel hela 30,0 %.

5. Finansieringsläge och risker för soliditeten

Enligt enkäten har kostnadskrisen redan i hög grad blivit en finansieringsfråga.

- **Banksamarbete:** 18,3 % av de svarande måste ansöka om tilläggsfinansiering och 19,2 % ändra sina betalningsprogram.
- **Koppling till likviditet:** Mellan finansieringsförhandlingar och svag likviditet finns en tydlig negativ korrelation (-0,34). Detta bekräftar att de svarandes subjektiva upplevelse av svag likviditet redan lett till konkreta finansieringsarrangemang.
- **Investeringsstopp:** Tre av fyra gårdar (75,1 %) har avbrutit sin investeringsverksamhet, vilket påverkar branschens långsiktiga förnyelseförmåga.

6. Kvalitativ analys: öppna svar

I det öppna svarsfältet (N=232) framkom teman som fördjupar den numeriska analysen.

1. **Asymmetrisk marknadsstruktur:** Det dominerande temat (47,4 % av svaren) gällde handelns och industrins roll. De svarande upplevde att prisrisken nästan helt blir kvar hos primärproducenten.
2. **Okontrollerbara energikostnader:** Höjningen av bränsle- och elpriserna upplevdes som faktorer som gården inte har några anpassningsmedel för.
3. **Psykisk belastning:** 8,6 % av svaren betonade företagarrötthet och gränserna för vad man orkar.
4. **Framåtblick mot 2027:** Flera svarande uttryckte oro över att krisen 2026 tömmer gårdarnas sista buffertar, vilket gör sådden 2027 till en kritisk tröskel för fortsatt verksamhet.

7. Sammanfattning och slutsatser

Enkätmaterialen visar att kostnadskrisen inom jordbruket har gått in i en fas där anpassningen sker genom att produktionsvolymen minskas, till exempel genom minskad gödsling och minskad areal. Särskilt utsatta är stora, investerade och intensiva produktionsenheter, vars finansieringsläge har stramats åt betydligt.

Tilläggsinformation och förfrågningar:

Johan Åberg
Jordbruksdirektör
MTK ry
johan.berg@mtk.fi

Vikke Schildt
Projektchef
MTK ry
vikke.schildt@mtk.fi